

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

Zvezek 24.

V Trstu, 19. novembra 1898.

Letnik II.

Sokol.

Solzica lila za solzico,
Ko duša mrla je gorja
In mi odnesla je brvico
In pot izprala do srca.

Na čvrstih krilih priletel je
Ponosen sokol — drzen ptič...
Objemaje tako mi del je,
Da ni brvice mar mu nič...

Márica II.

Klevetnikom . . .

Poeta, — spoznali ga niste
Poeta G... káj?
Ko vbiral vam strune je čiste —
Kot pevec — pogorski nekdej?

Ne peva več, kakor je peval,
Odmeva pa spev še njegev —
In v slavo naróda odméval
Tu bo od poznejših rodóv!

In národu v tožnem spomini
Bo pevcev klevetnik živel . . .
Ki pevca je vzel v domovini, —
Ki pevčevo liro — le zmel!

+ y z.

Sličice.

Piše „Z.“

VII.

Osip Škaberné, veleposestnik in trgovec, naznanja potrta globeke žalosti v svojem in svoje soproge imenu vsem dragim sorodnikom, čestitim prijateljem in znancem, da je Bog Vsegamogočni poklical Njegovega sinčka

Ivančka Škaberné

v četrtem letu njegove starosti v boljše življenje.

Smrtni ostanki predrazega umrlega prepeljejo se v torek dne 16. t. m. popoludne ob 4. uri iz hiše žalosti, Glavni trg št. 5, na pokopališče k svetemu Krištofu, kjer se polože v družbinski rakvi k večnemu počitku.

V Ljubljani, dne 15. sušca 1898.

To naznanilo se je čitalo v vseh ljubljanskih časnikih, razpošiljalo se po pošti in delilo vsem, kateri so se potrudili po modro draperiranih stopnicah gori v prvo nadstropje, kjer je v predsobi ležalo majhno telesce umrlega potomca bogatega Škaberneta.

Mnogo vencev je dičilo sobo, a kar jih ni stalo v sobi, so viseli po širocem hodniku. Opojni duh cvetlic se je mešal mej ostri vonj voščenih sveč in ž njim napolnjeval vse prostore v hiši.

Vsak trenotek je došla kaka brozjavka, s katero je ta ali oni sorodnik ali znanec izražal svoje sožalje. Par najintimnejših prijateljic mlade gospe je tolažil zdihujočo in plakajočo mater in v velikej srebrnej tasi je bilo polno vizitk. Zdaj je prinesel ta ali oni postrešek od tega ali onega znanca nov nagrobni venec s širokimi svilenimi trakovi. Ljudje so prihajali in odhajali, modrovali, kropili in radovedno ogledovali. Mali mrliček pa je mirno in nepremično ležal med vsem tem vrvenjem, to razburjenostjo in žalostjo.

S čim si je neki zaslužil vse to zanimanje, te debele voščene sveče, ki so gorele ob njem, te vence, ki so dehteli krog njega?! — Kako li, da se je njegova smrt naznanjala med dnevnimi novicami v časnikih, da je čez njo izrekala cela tolpa ljudij njegovim starišem iskreno sožalje, da so dekleta iz sirotišnice in dečki iz Marijanišča glasno molili za njegovim pogrebom?!

I no, gospod Škaberne njegov oče je bil bogatin.

* * *

Ko so baš zakopavali Škabernetovega sina, je sedela v malej, zaduhlej sobi revnega predmestja vdova Kaličevka in njeni štirje otroci. Pred dvema dnevoma pokopali so ji moža in reva je še vedno točila solze v stari že mokri predpasnik.

Kako bi ne! Šest tednov je bil mož bolan. Stregla mu je, kakor je vedela in znala, moledovala krog zdravnikov, kupovala mu zdravil, a bolje le ni hotelo biti. Umrl je in je ostavil štiri male gladne otročiče.

Denarja ni bilo, hrane ne, stanarina je že potekla s prvim dnevom meseca.

Dopoldne je zastavila poročni prstan, zadnje, kar je imela, da je bilo nekaj vredno. Z neizrečeno težkim srcem ga je nesla v zastavnico. Poročni prstan! Solze so ji kapale nanj, a izročila ga je vendar uradniku, ker so ji otroci bili lačni.

Sedaj je ždela na pručici, jokala in premišljevala, kaj li še bo.

Menila je, da se ji mora zmešati v glavi od samih skrbi.

»Jutri pojdem iskat dela, morda se me vendar kedo usmili«, mislila je in gledala na bledega šestletnega dečka, ki je zibal malo Miciko. »Morda bi vendar že malo povaroval svoje bratce in sestrice oni-le mali, ko bom iz doma«, upala je in premišljevala, kam bi povsod šla prosit zaslužka.

Nekdo je nerodno potrkal in takoj na to vstopil je debeluhasti hišni gospodar.

»Dober dan gospod«, je dejala vdova ponižno.

»No, no, kako se imate . . . po najemščino sem prišel«.

»Oh gospod, še malo petrpitate z nami, mož mi je umrl, saj veste«.

»Dobro, dobro; ali meni od prvega naprej še ni nihče plačal«.

»Prosim gospod!« zastokala je in solze so jo polile, ž njo pa so jokali otroci. Še mala Micika se je zbudila v zibeli in začela vpiti sè svojim otroškim glaskom.

»Naj bo no, do prvega, pa samo do prvega, če prvega ne dobim, potem

»Hvala gospod! Skušala bom!«

Gospodar je odšel in zdelo se mu je, da je storil ogromno dobro delo, ko je obljubil, da počaka mesec dni z najemščino, ki je znašala tri goldinarje.

Umrlému Ivančku Škabernetu poslal je baš on krasen venec, ki je stal 15 goldinarjev . . .

VIII.

»Gospod svétnik, pogledjte vendar ta novi napis pri Klemmerju!«

»Vidim, vidim, gospod profesor!«

»»Josip« — slovensko!«

»Da in ona slika Matere Božje nad vrati!«

»Ha ha! Res fino za Juda!«

»Krščen ni, pa ima to sliko!

»Kaj hočete, reklama, reklama!«

»Slovenski menda niti ne zna«.

»A ima v trgovini vendar samo slovensko osebje. Možicelj ve, kaj mn nese«.

»No, sicer je prav, da tudi tujci upoštevajo naš jezik in našo narodnost. Le glejte, prosim, te brisače v izložbi, kako se na njih sveti napis v narodnih barvah »Bog in narod!«

»Da, dobro je pač, da nas tujci spoštujejo. Da bi mi pač sami sebe tako spoštovali!«

»Kako mislite?«

»Aj, pogledjte vendar oni napis: »Johann Pogatschnegg!«

»Moj Bog, ta spaka!«

»Da, da, njegov oče se je podpisaval pošteno Janez Pogačnik, a sin je bolj »nobel« zato piše »tsch« pa »gg«, to dela efekt!«

»Škandalozno!«

»No, in staval bi, da polovica njegovih modistkinj slovenskega niti ne zna in da je večina komijev vpisana mej nemške Turnerje«.

»In to, ko živi le od nas Slovencev!«

»Da, od nas, pa še prav fino izhaja!«

»Neverjetno!«

»O prosim, takoj se lahko prepričate. Glejte gospo zdravnico Voduškovo, ki je baš vstopila. Slovenka je, a kaj, to ji ne teži vesti, če kupuje v Nemščini. Zdi se ji, da se imenitneje glasi: »Jch habe die Ehre, gnädige Frau, ali mein Compliment, proti ponižni naši Slovenščini: »Čast milostiva« ali »moj naklon« kaj ni to čisto plebejsko!? Naš »z Bogom« ali pa elegantni »Empfehl' mich« kak razloček!«

»Da, da naše ženstvo!

»Ah kaj ženstvo! Ali mislite, da so možki drugačni! Pojdite, prosim, v Küblerjev vrt, natararice so trde Korošice, gostje pa večinoma Slovenci, pojdite v brivnico Aichen in boste videli, da brijejo nemški brivci gospoda odvetnika N. in sodnika B.; v kavarni Asien pa strežejo pristni markerji iz Švice naši slovenski inteligenci«.

»Prav pravite, prav; kaj tacega je mogoče pač samo v nas«.

»Da v nas Slovencih ...

IX.

»Ljubim cvetlice«, je dejala večkrat doma v družbi ter ljubeznivo ogledovala kako cvetko mej prsti, koketno se nasmehovala in poredno pretila s prstom gospodom, ki so ji udvorljivo govorili:

»Kako bi cvetka ne ljubila svojih sester!« Da, tako so ji dejali večkrat in ona se jim je smejala, da so se ji mali beli zobki bliščali izza polnih rudečih ustnic . . .

Zdaj je šla čez ulico v modernem angleškem kostimu z malim, z nojevimi peresi garniranim slamničkom na glavi.

Ponosno je stopala čez mesto in njena vitka postava se je lahko zibala v kolkih, njena okrogla, gladka lica pa so žarela pod tenkim svilenim pajčolanom. Živo se je ozirala krog sebe in leno mahala z modernim zeleno-svilenim solnčnikom v roci.

Odzdravila je že par gospodom, menjala z nekolikimi gospemi prijazen smehljaj in postala pred veliko razložbo modnega blaga.

Z interesom je opazovala stvar in premišljevala, kake cvetlice bi se pač podale na njen nov slamnik in kake trake bi vzela za svojo svitlo rožasto bluzo.

»Prosim, gospa, naj kupijo kaj!« oglasil se je za njo tenek, plah, proseč glasek.

Ko se je obrnila, je videla pred seboj malega, bledoličnega dečka s košarico v rokah, v kateri so lepo razvrščene ležale spominčice in nekaj šmarnic.

»Naj kupijo kaj, čisto sveže so« ponavljal je deček in njegovo modro oko je proseče zrlo vanjo.

»Pusti me, ne maram« odvrnila je nejevoljno, surovo ter mu obrnila hrbet.

Deček pa je tožno mrmral: »Kako bo mama žalostna« in odšel dalje . . .«

Tudi ona je odšla domov; preoblekla se ter v lahnej domačej obleki legla v salonu na divan in listala v necem modnem žurnalu.

Sluga se je pojavil mej vrati:

»Prosim milostljiva, gospod nadporočnik pl. Lengenfeld je tu!«

»Reci mu, naj vstopi!«

In takoj zatem je vstopil visoki, lepi nadporočnik pl. Lengenfeld ter z elegantnim poklonom podal ji krasen šop dehtečih cvetic.

»Milostljiva, vem, da ljubite cvetlice . . .«

»Da, da, ljubim jih« dejala je ter pritisnila obraz v zale, dehteče, na žico nataknjene rože.

Nasmehnila se je prijazno, podala roko, da jo je lepi častnik pritisnil na ustni in ponavljala:

»O, jaz tako neizrečno ljubim cvetlice! ...«

Pesem stare Drnulje.

Oh tudi jaz sem bila mlada,
Oh tudi jaz sem vstala rada,
Če brdek fant me je oprtil,
Po sobi z mano se zavrtil.
Kaj brigajo me vsi ljudjé!
Tako sem mislila zasé:

Dokler sem in zala bom,
Plešem in plesala bom.

Po zimi pri dekliški seji,
Okrog peči žvečer na preji
Zapela sem veselih pesem
Več, kakor zvila sem povese.
Kaj brigajo me vsi ljudje!
Tako sem mislila zasé:

Bila sem, vesela bom,
Pela sem in pela bom.

Nekteri je povprašal zàme;
A stariše, ne mene same.
In post se je vrstil za pustom,
In smeh uhajal mnogim ustom...
Kaj brigajo me vsi ljudje!
Tako sem mislila zasé:

Dókler sem in čila bom,
Lahko se možila bom.

Prišlo je kmalu res drugače!
V zakonu sem nosila hlače.
Krošnjar Drnóvec je nagajal
Po svoje mi — a nič razsajal.
Kaj brigajo me vsi ljudjé!
Tako sem mislila zasé:

Bila sem, ohola bom,
Starca zmerom bola bom.

Umril je on, zapustil krošnjo,
Dolgov veliko, prazno mošnjo. —
»Njegove smrti jaz sem kriva«
Opravlja množica ležniva.
A kaj mé brigajo ljudje!
Odrevenelo je srce....

Skoro se osula bom —
Bila sem, drnulja bom.

Anton Medved.

Grof Lev Tolstoj.

(Dalje.)

rofica Tolstoj ¹⁾ pripoveduje, kako se je njen mož vedno zanimal s proučevanjem življenja priprostega naroda, ker je dobival v njem dobrih nagonov, notranji mir in zadovoljnost.

Vsaki dan je hodil na razpotje velike ceste, ki pelje v Kursk. Potniki, ki so potovali v Kijev, so hodili vsi ondot. Veliki pisatelj se jim je pridruževal, ne zato, da bi jih podučeval, nego da bi se sam učil. Ugajal mu je osobito njihov karakteristični način govora.

Bilježil si je vsako besedo, ki mu je bila všeč, vsaki način govora, vsako retorično figuro, vsako prisposodbo, katerih je bogat narodni jezik.

Videl je, da so ti ljudje v svojej nevednosti in v slepem izvrševanju cerkvenih zapovedi srečni.

Od leta 1884., ko je izdal »Moje veroizpovedovanje«, je napisal več religiozних, filozofskih in moralnih razprav o življenju, o delu, o siromaštvu, o vzgoji žene, o državi, cerkvi, o razumu in dogmatiki, pismo N. N. ter naposled »Kraljestvo božje je v vas«.

Marsikdo misli, da je Tolstoj popolnoma originalen mislitelj in reformator in da je njegov filozofski in moralni sistem, njegov proizvod pomešan z nekojimi evangeljskimi nauki. Ali kdor pozna rusko književnost in društveni preobrat v tej zadnji polovici stoletja, sodi drugače. Evangeljski nauki so se v Rusiji vedno oboževali ne le med narodom, ampak tudi veliki pisatelji so obračali nanje svojo pozornost. Dovolj je imenovati le dve imeni: Gogolj pa Dostojevski. V zadnjih letih se je Gogolj udal misticizmu ter je učil, da se svet more rešiti propasti le z izvrševanjem evangeljskih naukov. On pravi, da so bili vsi zapadni nauki le kužna bolezen, ki je ostrupila narodovo življenje. Egoizem naj bi odstopil svoje mesto vsmiljenju, koje bi bilo spojilo vse človeštvo, bogatine in siromake, male in velike v bratovsko občevanje, v kojem naj bi iskal vsak le dobro svojega bližnjika.

Drugi pisatelj je Dostojevski, ki je imel brez dvoma na Tolstega velik upliv. Ideal Dostojevskega so bile evangeljske kreposti: ponižnost, milosrčnost ter duh samozatajevanja in požrtvovalnosti.

¹⁾ R. Löwenfeld: Gespräche über und mit Tolstoj, p. 104.

V svojem zanosu za ljudstvo je Tolstoj pravi naslednik Dostojevskega. On, kakor Dostojevski pravi, da je treba, da ljubimo narod; ne da ga dvignimo na naše dostojanstvo, ampak da se mi ponižamo pred njim. Veruj v narod, veruj da je treznejši, moralnejši in globokejši od tebe. Ljudski predsodki naj ti javljajo globoko istino, njegovi običaji ter način, kako ono smatra svet in človeka, naj bodo zakoni tvojega moralnega delovanja.

Naš narod, pravi Dostojevski, ljubi istino radi istine in če je še tako zanemarjen in divji, pride zanj čas, ko se bomo čudili svobodi njegovega duha. Menim, da je naravnost odveč poučevati ruski narod.

Naj le bo to sofizem, jaz mislim tako. Seveda smo mi učenejši nego narod, ali v čem obstoja naša učenost? Gotovo ne govorim o industriji, tehniki in matematičnih znanostih. Mi smo bratje ljudstvu, narodu in naša dolžnost je razsvetljevati ga. Ali kaj naj mu damo moralnejega in vzvišenejšega, s čim naj prosvetlimo one potemele duše?

Drugod opaža Dostojevski o istej stvari:

Naj le bo naš narod neuk in divji, naj se le posmehuje ta in oni mojim idejam, jaz sem bil vse svoje življenje uverjen, da je naš narod vzvišeneji od drugih družvenih stanov. Kar on veruje in spoznava, je edino, samo, dočim se v naobraženih stanovih postavljajo tudi najjasnejšim idejam nasproti dvomi in lažnjivi pojmi, tako da se ne ve, v koje bi se verovalo in koje bi se volilo v praktičnem življenji. Stežnjo, da se žrtvuje vse svojemu lastnemu individualizmu, ni možno doseči bratstva vseh ljudi, bratstvo, ki zahteva, da se odrečemo svojemu lastnemu »jaz« za splošno dobro.

Kaj razumemo z besedo »svoboda?« vprašuje Dostojevski.

Delati vse ono, kar se hoče v mejah zakonov. Ali kedaj more človek storiti vse, kar hoče? Ko ima milijon! In kaj je človek brez milijona? Človek, s katerim se more storiti, kar se hoče. — To je li svoboda in enakost moderna! Bratstva ni, ker vlada egoizem. Ko bode človek čutil potrebo, da ljubi vsakega, tedaj bode možno tudi bratstvo. Tedaj poreče: »Vzemite mi vse, česar vam treba, moja sreča je, da žrtvujem vse za vas in da vi ne trpite škode. Oni pa mu odgovoré: »Ti nam daješ mnogo stvari, mi nimamo pravice, da jih vzamemo; vzemi ti vse ono, kar je naše«.

In nadalje pravi Dostojevski:

»Rusija je narod pozvan od Boga, da oznanja novo besedo milosrčnosti, ljubavi do vseh narodov, da se ne vojskuje ter da ne preliva krvi.

Pred kolikimi leti je Dostojevski to pisal, koliko je za njim delal in pisal v tem smislu Tolstoj in sedaj se je še »veliki gasudar« vse Rusije oglasil za to idejo! Ali ni to znamenje, da ni v Rusiji Tolstoj osamljen se svojimi nauki, da je on bil le prvi izvrševalec idej, ki so obče vsemu ruskemu narodu?

Sutajev, apostel ruskega naroda, imel je na Tolstega morda še več vpliva nego Dostojevski. Način, kakor Tolstoj razlaga Kristusove nauke, je sličen Sutajevemu razlaganju. Tolstoj je samo uredil in sistematizoval ideje, ki so se razvile v razumu priprostega naroda. Radi tega ni čudo, da je Tolstoj dobil v Rusiji toliko pristašev. Njegovi religiozni in društveni nauki odgovarjajo nekemu dušnemu stanju v Rusiji, koje je obstajalo v Rusiji že mnogo prej. Književniki in novinarji, posebno oni, ki pišejo v »Ruskajo misel«, so vsprejeli njegove nauke ter jih vedno branijo.

Tajiti se seveda ne sme, da podpira ugled njegovih naukov način, kako živi Tolstoj v jasnej Poljani.

O Tolstem, oblečenem v kmetško obleko, delajočem na polji, pisalo se je že jako mnogo.

V svoji rodbini ima Tolstoj naslednikov svojih naukov. Njegov sin Lev in hči Marija sta povsem istega menenja kakor oče.

Löwenfeld pripoveduje, da sprejema Tolstoj vsakovrstne posete bodisi ljudi, ki hodijo k njemu iskat izstisov njegovih del, bodisi delavcev in kmetov, ki hodijo k njemu iskat sveta v obiteljskih stvareh.

Po njegovih naukih živi mnogo »Krščanskih zadrug«. Te zadruge pa so osnovane tako-le: Nekoliko oseb se združuje v istem delu in v skupnem življenji. Ženitev v teh zadrugah ni zabranjena, ali moralno življenje se strogo varuje. Z denarjem, ki se upotrebava v notranjem občevanju članov, kupuje se vsega, česar je zadrugi treba. Na to, kar se kupi, imajo vsi člani enako pravico.

V zadrugo sme vstopiti vsak, koji želi biti ud. Treba ni, da prinese s seboj novcev, dovolj, da prinese dobro voljo do dela in da živi v miru z ostalimi.

Neka društva, sestojča iz učenih in naobraženih gospodov in gospâ, imajo nalogo prepisovati ona dela velikega Tolstega, katere je ruska cenzura prepovedala tiskati ter tako prepisane širiti jih med ljudstvom. Druga društva v Petrogradu in v Moskvi pa tiskajo in širijo med narod moralne knjige, iz katerih veje duh Tolstojev in katere so napisali razni ruski književniki. (Konec prihodnjič).

Onemeli slavec.

Saj pómlad sije ko nekđaj,
 Iz tal je majnik cvet privabil.
 Molčé strmi le slavec v gaj,
 On sam jz pevati pozabil.
 Nebesa torej so zaman
 Ubrane glase vanj izlila?

Glasil se pač je spev ubran,
 Razvnemal blaga vsem čutila.
 Enkrát, enkrát je pel samó,
 Globoko za spomin še čuje . . .
 Obmolknil je. — Zakaj? Kakó?
 Razmišlja gaj, zastonj vprašuje.
 Čemu vprašuje dan na dan
 In vnema ga za novo petje,
 Če on od mrzlih src pregnan
 Uživa v molku le zavetje? —

Anton Medved.

Najznamenitejši slovanski skladatelji.

III. Smetana.

(Piše Severin.)

(Zvršetek.)

Cako slavi Smetano pošten Nemeč, ki priznava vrline vsakemu, ne da bi se dal motiti po kakih predsodkih. In ako danes divja zlasti v našem cesarstvu hud boj med Nemštvom in Slovanstvom, se ta boj — kljub želji nekaterih prenapetežev — še ni prenesel na umetniško polje. Preveč čuta do umetnosti in preveč ljubezni do lepega je vendar že v vseh srcih, da bi se dala tako udušiti strastem. Zato vlada Smetana tudi po nemških odrih, katere si je tako pozno osvojil.

* * *

Za »Prodano nevesto« je uglašbil Smetana »Daliborja«, ki se je danes tudi udomaćil na mnogih nemških odrih. Libreto tej operi je prevod nemškega Wencigovega po E. Špindlerju. Povzet je češki narodni pravljici, a spominja le preveč na »Fidelija«, ne da bi le z daleka dosegel ta svoj uzor. Kljub neugodnemu tekstu je Smetana

nanj ustvaril glasbo, o kateri sodi Hartmann, »da ni nič jednekega v glasbenem oziru, ki bi v tako čisto klasičnih oblikah, tako polno krasote, zmernosti in pristrčnosti segalo nam v srce«.

In vendar tudi »Dalibor« prvotno ni uspeval. 16. maja 1868. je bila prva uprizoritev, na novomeškem gledališču v Pragi, povodom slavnosti položnja temeljnega kamena novemu narodnemu gledališču. Doživel je le 5 ponovitev. Smetana pa je to svoje delo visoko cenil in je 1870. volil v svojo benefično predstavo. Sedaj je doživelo nekoliko več priznanja, a se tudi ponovilo le 5krat. — Šele pozneje si je stekla ta opera, ne le v Čehih, temveč tudi v Nemcih, zasluženno priznanje, a one poljudnosti, kakor »Prodana nevesta«, umevno, da ni dosegla.

»Prodano nevesto sem čul v Pragi; njo in »Daliborja« na dunajski gled. razstavi l. 1892. Tu je slavila zlasti prva pravi triumf. »Prodana nevesta« se je potem predstavljala (v nemščini) razmeroma jako dobro, na gledališču »ob Dunajčici« nad 50 krat z največjim vspehom ter prešla pozneje na dvorno opero, kjer je jedna od onih oper, ki dosega najkrasnejše vspehe. »Dalibor« se je v dvorni operi dunajski uprizoril še le 4. okt. 1897. Dosegel je velik vspeh in našel laskave ocene, a vendar tudi tu ni došel do prave priljubljenosti in je postal uže precej redek gost na odru.

Kdor čuje danes Daliborja, ne razume prav, zakaj so češki rojaki pričeli vsled te opere strasten boj proti skladatelju, da uvaja v češko glasbo nemško Wagnerjansko deklamacijo, ko je vendar tudi to delo polno sveže melodije. Da pa se je tudi Smetana uklonil Wagnerjevim principom, kolikor jih je izpoznal veljavne, da je vstrajal pri tej svoji umetniški uverjenosti, kljub vsemu nasprotstvu, nam le dokazuje njegovo veliko in veljavno umetniško prepričanje. No, obsojati ne smemo njegovih rojakov radi nasprotovanj, kajti pozabiti ne smemo, kako strasten boj za in zlasti proti Wagnerju je takrat vladal v Nemčiji, in umevno nam bo, da se je pojavil i na Českem.

Seveda to izpričanje njegovih nasprotnikov še ni opravičenje zanje, in danes jih pač nikdo ne odobruje.

Slavnostna opera »Libuša« je bila zložena 1872. Zanimivo je, da je bil libreto k »Daliboru« in k »Libuši« prvotno zložen v nemščini ter si ga je dal Smetana šele prevesti v češčino. Isto tako je znamenito, da je veljavni nemški pesnik Grillparzer napisal dramo »Libuša«. Ako bi danes kak nemški poet vzel slovanskega junaka za svoje delo, razkričali bi ga najbrž v izdajalca svojega naroda; — a tudi Čehi ne bi slavili svojega skladatelja, ki bi uporabljal prvotno nemške tekste. Tako se časi spreminjajo — na slabše.

Slavnostna igra »Libuša« ima 3 dele: Libušino sodbo, zaroko in prorokovanje (o slavni prihodnjosti češkega naroda). Ona je v pravem pomenu besede češka narodna proslava. Glasba je po Wagnerjevih principih. Vender je in najbrž ostane ta opera omenjena na češke dežele in za posebne slovesne prilike. Zlasti v nemške kraje, posebno ob sedanji narodnostni napetosti, ne zaide tako hitro. In vender se i v češkem nar. gled. v Pragi predstavljajo n. pr. »Mojstri pevci Norimberžanski«, katera Wagnerjeva opera je največja proslava nemštva. Zanimivo je tudi, da je najstrastnejši Antiwagnerijanec, dunajski kritik, prof. Hanslick, priporočil »Libušo« za dvorno gledališče, dasi on v obče ni preveč naklonjen Smetani.

Smetano je zadela velika nesreča, da je oglušil popolnoma. Žalostna osoda, dvakrat žalostna za moža, čegar življenje je v glashi, in ki ne more več čuti s telesnimi organi krasnih melodij, ki se njemu porajajo, ne več naslajati se v zvokih glasbe. Jednaka usoda je zadela velikega glasbenika Beethovena.

A še predno je dosegla bolezen svoj vrhunec, dogotovil je opero »Dve vdovi« — ki se je nam Dunajčanom, žal da je ostalo le pri obečanju, uže večkrat obečala za gledališče ob Dunajčici.

Prvič ste se uprizorili »Dve vdovi« 27. marca 1874. še pod osebnim vodstvom skladateljevim; a dosegli le 7, in po predelavi 1878. zopet le 7 predstav. 1887 pa jo je pridobil ravnatelj Pollini za svoje gledališče v Hamburgu. 1893. je (po povsem predelanem tekstu) vnovič prišla iu ostala na pražkem češkem odru.

Vsled oglušnja je moral Smetana odstopiti 1874. od dirigentstva. Zdaj se je posvetil sinfoničnim skladbam, od katerih so najsijajnejše ciklus »Ma vlast«, (1. Vyšehrad, 2. Vltava, 3. Šárka, 4. Z českých lidí a hajů, 5. Tábor, 6. Blaník), delo tolike dovršenosti, da se proizvaja (vsaj deloma) po vsem svetu v raznih komornih koncertih.

A kmalo se je zopet povrnil k opernim skladbam. Eliška Krásnohorská mu je podala po pripovedki Karoline Světle posneti libreto »Hubička« (Poljub), tudi Slovencem priljubljene opere. — Libreto pa je precej slab, kljub temu je opera sama pravi biser. Pri prvi predstavi, 7. novemb. 1876. je tudi dosegla popolen uspeh. Da, priljubila se je narodu celo hitreje nego »Prodana nevesta«. Ko je Smetana dosegel na Dunaju velikanski uspeh v razstavnem gledišču in od tod našel pot na vsa nemška pozorišča, štela si je tudi dvorna opera v dolžnost, da uprizori kako delo doslej zanemarjenega skladatelja. Ker pa je s »Prod. nevesto« jo prehitelo gled. ob Dunajčici, je uprizorila, v istini izborna, opero »Poljub«. Dosegla je krasen vspeh. Kljub temu je — kdo vé, zakaj — po kakih 15 predstavah romala

v arhiv, v katerem počiva uže tretje leto. Gotovo bi nova uprizoritev najlepše uspevala.

Opero »Tajemstvi« zaznamuje Bronislav Wellek za najdovršenejše delo mojstra Smetane. On hvali tekst Krásnohorske in glasbo skladateljevo. Delo samo ima mnogo sličnosti s (poznejšo) Mascagnijevo »Rancavi«. No, dejanju bi mogli marsikaj pripomniti, in tudi glasba ni nikjer prodrla. Pri prvi predstavi 18. sept. 1878. v Pragi je bil sicer uspeh zelo povoljen, vendar opera ni postala popularna. Na Dunaju pa je kljub izborni predstavi skoro povsem propadla.

Leta 1880. je razpisalo društvo za zgradbo (novega) češkega narodnega gledališča nagrado 1000 gl. za najboljšo opero ter jo prisodilo Smetanovi »Libuši«, katero delo je mojster dotlej hranil v svoji miznici. 11. junija 1881. je bila slovesna otvoritev gledišča in tedaj se je uprizorila prvič ta opera. Gluhi skladatelj je bil neštete-krati poklican na oder.

Smetana je zložil tudi mnoge zборе in polke; a polotil se je tudi nove opere: »Črtová stěna«, zopet na besedilo E. Krasnohorske. O nji je sodil sam: »glasba je sicer, zlasti v intonaciji in harmonizaciji težka, a zato polna prikupljivih, melodijoznih pepevk; partije so skoro vse hvaležne«. — Vender 29. okt. 1882. ni posebno uspela. In to je mojstra zelo sklelo in bolelo.

Kljub zdravniškim prepovedim — pri svoji bolehnosti na ušesih in živcih — je še neumorno skladal. 18. novb. 1883. je bil navzoč pri otvoritvi narodnega gledišča, ki je bilo po požaru z nečuvveno radodarnostjo češkega naroda vnovič sozidano. Predstavljala se je njegova »Libuša«. A slavnosti, katero je priredil ves narod k njegovi 60 letnici, se ni več udeležil. — Bil je uže tako bolan, da ga je moral par dnij potem prijatelj Srb prevesti v blaznico, v kateri je, — ne da bi se zopet zavedel, — umrl 12. maja 1884.

To je v kratkih obrisih življenje in delovanje jednega najznamenitejših slovanskih skladateljev. Kakor mnogim drugim, je bilo tudi njemu usojeno, da mu je zaslovelo ime, ko ga je krila uže črna zemlja. Premalo znan, premalo spoštovan v življenju, ki mu itak ni nudilo dosti prijetnosti, pač pa tem več težav, postal je — po svojih izbornih delih, svetovno slavljen in spoštovan šele po smrti. In tudi sedaj se še vedno premalo upošteva njegov genij. Zlasti v nas Slovencih naj bi našel ta slovanski skladatelj vsaj toliko priznanja in upoštevanja, kakor italijanski mojster Verdi. — A koliko se je storilo in žrtvalo za tega, kako malo se stori, da se Smetani izkaže dostojna veljava! Da bi pač te vrstice kolikor toliko pripomogle v to, da tudi v tem oziru zavlada geslo: »Svoji k svojim«.

Po ovinkih.

Oh, vzemi dekle prstan — znamenje ljubavi — »Dà, dà, ljubezen to pomeni brez presledka,
 Brez konca je, iz čistega zlata kovan Sedaj pa, fantič, čuj besedo mojo ti!
 In kakor on, ljubav je moja, to se pravi... Glej, kakor prstan tvoj, ljubav je brez začetka,
 Kaj bom razlagal, saj pomen je itak znan. Katera meni v dnu srca za te gori. . . .«

Màrica II.

Žensko vprašanje.

Nekaj besedi v odgovor Màrici II.

Oprej Danica, zdaj Màrica II., vpoštevaje se vè v prvi vrsti našo vrlo g.dično urednico, ki vedno in povsod širi, zagovarja in povspešuje žensko vprašanje. Izvestno je še mnogo, mnogo drugih umnih ženà, ki odobravajo in se zanimajo za ta nov pojav v našem življenji, pa nikakor ne pridejo do tega, da bi izjavile jasno svoje mnenje.

Žalibog, da imamo Slovenci razven perečega ženskega vprašanja še mnogo drugih nerešenih vprašanj. Tako je gospodarsko, jezikovno, šolsko in nebroj drugih. Vprašanja so tu, a kdo jih razmotriva? Kdo rešuje?

Ubogi Slovenci imajo toliko lastnega posla, da se vtegnejo bore malo brigati za žensko vprašanje in vendar ni to tako malenkostno, da bi prešli kar mimo njega na dnevni red. Pa saj je to naš posel, tiče se nas, nas boli, tedaj je tudi umestno, da se v prvi vrsti same pobrinemo, da si same pomagamo. Zato kličem vsem: Katera le čuti v sebi zmožnost, naj le deluje javno, ne gledaje na levo ni na desno.

Ali smo res samo zato na svetu, da kuhamo, peremo, šivamo? Kje pa je naš najboljši del, naš duh? Ali ni treba tudi njemu hrane, ali naj naša čutila otrpnejo, naš duh zamre? Skušnja nas uči, da je vsestransko izobrazena in duhovita ženska tudi krepostna, kajti premalenkostne se jej bodo zdele ljubezenske spletke in prazno besedičenje.

Dragi čas, kojega trati tesnosrčna in v ozkem obzorji vzgojena žena, za kričeče toalete in prazne posete, kjer se zabava na račun dražih nenavzočih prijateljic in prijateljev, ali na kakem prepovedanem rendez-vous, porablja izobrazena žena mogoče s čitanjem podučljive knjige, s pisanjem, z nabiranjem v dobrodельne namene, ali predavanjem

v korist te ali one naprave. Pri tem pa gotovo ne trpi njeno gospodinjstvo in svojih materinskih dolžnosti tudi ne zanemarja. In kako bi neki? Saj jej srce plamti za vse blago in plemenito. Če je tedaj vse njeno stremljenje obrnjeno le v to, da bode tudi ona koristen ud človeške družbe, posveti pač v prvi vrsti sile svojega uma onim, ki so jej najbližji, svojim dragim in svojemu domu. Umela bo umno voditi in vrediti svoje družinske razmere in vzgledno vzgajati svojo deco, ker ve, kak dragocen zaklad je naš up, naša mladina.

Če se pa ženska posveti posebnim naukom, je ali zelo nadarjena, ali pa jo silijo v to družinske razmere. Slab človek je oni, ki naspretuje ženski izobrazbi in samostojnosti. Pač nevredno je moža, da vidi v ženski tekmovalko. Saj se ponaša z duševnimi vrlinami. Zakaj se ne popne višje in višje, kamor je ženskim nedostopen uhod?

Ah kako malenkostni so se mi videli oni odvetniški uradniki, koji so sprejeli resolucijo, da bi notarji in odvetniki zabranili ženskim ustov v odvetniške pisarne. Moj Bog, ali smo v prosvitljenem devetnajstem stoletju, ali pa tavamo v tmni srednjega veka, kjer se mož, k r o n a s l o v s t v a, kakor se je sam nazival, peha za službo pisarja. Tej besedi ni treba komentarja.

Čitali smo dovolj žalostnih slik in videli toliko nesrečnih izgledov v življenju, da res ne vem, koga še veseli ta posel. A še tega ne privoščijo ženski.

G. Marica navaja mej drugimi v »Slovenki« št. 22. str. 513: »Šole se ozirajo le na razširjevanje duševnega obzorja, a vse preveč zanemarjajo srce«. Da, to je britka istina! Če le pomislim na ona suhoparna, dolgočasna šolska predavanja. Vse pusto, stvarno, objektivno. Nihče se ni nikoli dotaknil one nežne strune, nikdo ni iskal poti do srca. Kaj je neki srce pedantnim, sitnim profesorjem? Del telesa, kakor kateri drugi. In vendar ni tako! Saj se da ono voditi, brzdati, blažiti. Zato dvomim zelo, da bi bilo učiteljsko osebje pripravljeno nastopiti velevažno nalogo vzgoje, ko je srce prazno, brezčutno za plemenite ideje; pač pa polno slabih naravnih nagonov, kakor zavisti, sebičnosti, samoljubnosti.

Nadalje piše g. Marica II., da molči na vprašanje, kje dobiti učiteljskih moči, da bi zadovoljno in zgolj iz ljubezni do stvari podučevale in vzgajale narod v nedeljskih sestankih na kmetih! Pri vseh vaših modrih vprašanjih in odgovorih, vidite se mi vendar le silno idealni, ker si upate še kaj tacega misliti. Vidite, meni se pa zdi umestnejše, da bi mej šolskim poukom vzporedno s čitanjem, zgodovino, priprostih nalogah, ročnih delih in sploh vedno, kjer je le možno

učiteljice uplivalo in napeljevale na to, da dobimo s časoma samostojnih, zavestnih ženâ.

Vprašanje je pa, koliko jih je zmožnih za tako delovanje? Kakor smo že omenili, so šole jako pomanjkljive in nedostatne.

Večinoma učiteljev in učiteljic je takih, da ko dokončajo študije in imajo diplomo v žepu, obesijo vse učenje na klin. Daljne izobrazbe se jim zdi, da ni treba; saj se pride se spričevalom že daleč naprej. In kako malo se zna, ko se ostavi učiteljščê!

Govoré o daljni izobrazbi ženskih, pride mi na misel, da je g. Marica II. omenila v enem svojih prijateljskih pisem »uredništvu Slovenke«, kako ne govore nekateri možki se ženskami družega, nego puste fraze. Mislite, da so samo ženske temu krive? Niste nikoli pomislili, da morda sami družega ne znajo in da so primorani pri vsaki priliki rabiti onih par naučenih fraz, da ne pridejo v zadrego. Pa ne vsi, da veste to so večinoma tisti, ki dolže žensko nevednosti in lehkomišljenosti. Da, duhovit, izobražen mož bo vedel vedno uplesti žensko, če je ta le količkaj razvita, v vsak pogovor. Če pa on govori same neslanosti, mu mora tudi sama s takimi odgovarjati.

Sploh pa bi ne bilo čuda, če bi znal možki kaj več govoriti in filozofirati. Saj prebrska gotovo vsak dan vsaj tri, štiri časopise. Končno mu mora venvar kaj ostati, da zamore potem kazati svojo naobrazbo in večje duševne zmožnosti (sic!) nego se pripisujejo ženski. Koliko pridobijo možki tudi s tem, da so veči del v družbi. Saj se v občevanji z omikanci širi naše obzorje!

Nasprotno pa ženska, če se tudi peča sè znanstvom in umetnostjo, odtegujejo jo vendar razni drugi posli, da ne utegne tako temeljito reševati vseh časovnih vprašanj. V družbe se ve, tudi ne sme zahajati, kjer bi poslušala, ali sama povedala svoje nazore. Da, da, tlačijo nas še k tlam neumni predsodki, ali s časoma se znebimo i teh ter se vzdignemo prosto na perotih prosvete in svobode!

Ker že odgovarjam, dovoljujem si vprašati cenjene čitateljice in čitatelje: Upliva li blagostanje na značaj in samostojnost ženske? Marija Ana.

Nekaj o ženskem vprašanju v odgovor Mârici II.

Dovotite mi, gospica Mârica II., da Vam kratko odgovorim na Vaša duhovita pisma. Prebirala sem vsa z velikim zanimanjem ter našla v njih mnogo dobrih, jedrovitih misli.

Prav pravite, da se me Slovenke silno malo brigamo za toli važno žensko vprašanje. Tudi »Slovenka« je v tem smislu do sedaj premalo storila, a tega smo same krive, ker se premalo zanimamo za najvažnejše. »Slovenka«, katera zahaja med narod, naj tam pri-poveduje našim ženam, da tudi one imajo svoja prava, seveda poza-bitu ne smemo, da ob enem silno važne dolžnosti.

Ugaja mi Vaš migljaj, kako bi se temu pomagalo.

Kaj menite, ali bi ne mogla naloge rešiti «gospodinska društva» katera naj bi se ustanovila vsaj v večih krajih? Smoter teh društev naj bi bil naučiti naše ženstvo praktično gospodinjiti in vzgajati deco. Namen naj bi bil tudi izobraževalen, kar bi se doseglo s primernimi predavanji. »Ženstvo naj bi se budilo k zavednosti, da je tudi ono člen človeške družbe, kateri mora isto tako uspešno delovati kakor mož. Budila naj bi ta društva narodno zavest in ponos naših žena.

Vse napreduje, a me da bi zaostale, ko mimo nas vse hiti? Ne, nikakor, tudi me vržimo se v hiteče valove napredka, da pokažemo svetu, našim potomcem, da smo tudi nekaj dosegle v prosvitljenej dobi devetnajstega stoletja.

Do svidenja!

Feodora.

Književnost in umetnost.

Fenomenalen vspeh je doseglo francosko poetično delo *Cyrano de Bergerac* od M. Rostanda. Figaro piše o tej stvari:

»Poetje so sedaj jako srečni. Dolgo, dolgo še niso imeli takega praznika. Moda, ona nestalna moda, se jim smehlja in frivolna boginja si podaja roke z Muzo. Največji vspeh, kakoršnega ne pomnimo že dolgo dolgo, je doseglo Rostandovo poetično delo: *Cyrano de Bergerac*. To imenitno delo pa ne triumfira le radi svoje dramatiške oblike, ampak poezija triumfira že sama na sebi brez vsake pomoči, tudi brez scenerij in brez talenta igralcev.

V Odeonu se čitajo enkrat na teden poezije sedanjih pesnikov in vsakokrat je dvorana polna entuzjazmiranih poslušalcev.

V Bodinière — zopet triumfujejo poetje. Organizovala so se nekaka predavanja brez vsake druge muzike, razven muzike — v verzih. Tu predstavlja predavatelj kakega pesnika ali ga razlaga; kak umetnik čita kak izbran spis.

Tu občinstvo prihaja, plačuje, je zadovoljno in aplavdira. To je res nekaj posebnega a ob enem jako veselega, kajti to ni samo moda, ki bi že bila vredna hvale; to je že simptom.

Sicer se pa moda le dozdeva taka kapricijozna boginja, kajti tudi v najbolj frivolnih rečeh ona sledi neke vrste zakonu ter reagira vedno proti skrajnosti in naj si bo tudi, da zajde v drugo skrajnost. Tako se godi tudi v stvareh, ki se tičejo duha. Poznali smo neko žalostno perijodo v literaturi. Vpraševali smo se: Zakaj kazati človeštvo, kakoršno bi moralo biti in ne tako, kakoršno je?

Govoriti o samih idealih nam ne koristi, ampak škodi celo, ker spravlja človeštvo v prazne iluzije. Živeti v sanjarijah se nikakor ne more, ko nas realnost obkrožuje in vlada od vseh strani.

Samo ona literatura, ki kaže stvari in človeštvo, kakoršno je, samo ona literatura — se je rekalo — more koristiti. Ko smo opozorjeni, mi se lahko oborožimo in postavimo v bran, med tem ko ako verujemo v iluzije, smo oddani na milost in nemilost brez vsake obrambe fatalitetni realnosti. Bolje je imeti takoj natančne podatke o hudem, nego verjeti v dobro a vzbuditi se po uprāv obupnih iznenadenjih. Tako pravi sedanja modrost. In ta pesimizem se je širil povsod, se je vsajal malo po malo v duše kakor zimska megla, ki vam gre v kosti in mozeg in ki vas malo po malem razmrzne, ne da bi se zavedali.

To nas je težilo kakor svinčena teža ter delalo nas na umeten način melanholične.

To je trajalo nekaj časa ter se vrnilo v vseh oblikah, lepih in mikavnih, v vsa slovstva. Konec vsemu temu je pa bil, da se je človek jel dolgočasiti in da se je zajedno vzbudila v srcih in v duhovih neka reakcija, katero je rodila nevolja nad realnostjo, s katero se nas je pitalo in nasičalo. Morali smo se uveriti, da konstatujé človeške podlosti, ni se ozdravilo nikogar. Zdi se celó, da so nekteri slabi ljudje postajali drznejši in še bolj cinični, ko so videli, da se predstavlja njihova dušna podlost kakor nek fatalen zakon in splošno pravilo. In množica se je vrnila k poetom. Če ne morete spreobrniti ljudi in vblažiti stvari, dajte saj, da za čas pozabimo te ljudi in stvari.

Isti list piše še koncem članka :

»Človeštvo je res zlobno, evo vam skopuhov, egoistov, podlecev. Res; ali glejte da je tudi takih, ki se ljubijo, glejte mislitelja, ki sanjari o sreči svojega bližnjika, duhovnika, ki umira za svojo vero, vojaka, ki žrtvuje življenje svoje za domovino, glejte bitje, kojemu se iz usmiljenja polné oči sè solzami . . .

Henry Fouquier.

Cyrano de Bergerac novo, skozi in skozi poetično delo, je doživelo v Parizu že 400 predstav ter se bode predstavljalo v nedeljo 20. t. m. tudi v Trstu v gled. Armonia imenitnimi francoskimi igralci.

„Stara pesem“. Dramatična romanca v enem dejanju in treh podobah. Spisal Guido Menasci, poslovenil Iv. Cankar. Uglasbil Viktor Parma.

O tej noveji operi mojstra Parme slišimo toliko lepega in dobrega, da si moremo le čestitati na skladatelju, kakoršen je Parma. Narod, ki je dobil od svojega skladatelja v štirih letih tri dobre opere, sme se pač ponašati po vsej pravici.

Ako dramatikov nimamo za sedaj tako izbornih, hvalimo Boga, da nam je poslal tako nadarjenega, tako ljubega skladatelja kakor je Parma in tolažimo se, da so dobri skladatelji sejani še redkeje nego dobri dramatiki.

Razno.

Družba sv. Cirila in Metoda.

Prevažna in najmenitnejša naša družba, steber slovenski, družba sv. Cirila in Metoda potrebuje nujne pomoči. Vest, da to najdičnejše društvo, ki ima tako lep in blag namen, hira, zbodla me je v dno srca in jela sem premišljevati. Kako to? Zakaj? Kako bi ji bilo pomoči?

Prva leta družbinega obstanka rastla je in se razcvitala, da je bilo veselje. Povsod in ob vsaki priliki se je nabiralo le za družbo sv. Cirila in Metoda.

Zadnjih par let se je pa javilo v Slovencih toliko drugih potreb, za katere se je nabiralo in se še nabira, da mora naša šolska družba radi tega trpeti. Naj si bodo druge naprave in društva, za koja se nabira, še tako koristna, tako potrebna kakor je naša šolska družba ni v nas Slovencih nobeno drugo društvo. Italijan na jugu, Nemeč na severu prežita sè svojimi šolami na to, kar nam mora biti najdražje, na našo mladež in to mladež je hotela oteti naša šolska družba sv. Cirila in Metoda.

Slovenske šole, koje je otvorila naša družba na jugu in na severu Slovenije, so naše trdnjave; ako bi bila družba primorana katero teh šol zapreti vsled nedostajanja gmotne podpore, bilo bi to ne le velika sramota za ves narod, ampak tudi velika nevarnost za naš slovenski živelj obmejnih bratov.

Ali darujejo Slovenci letos morebiti manj za narodne namene, nego so darovali prejšnja leta? Ne! Letos darujejo celó mnogo,

mного več nego navadno, ali nameni, za katere darujejo so premnogi. Usojam si napraviti tu-le opazko, da je teh namenov preveč. Za jubilej se je sedaj ustanovilo toliko fondov, da ravno zato. ker jih je preveč, pride na vsakega le malo ali nič. Ko bi se bilo za jubilej darovalo ves denar za Ciril-Methodovo družbo in za dijaški fond, ki je tudi silno potreben, prišlo bi na obe strani preej podpore.

Koncerti in »besede«, ki so se prej prirejali za Cirilovo družbo in ki so privabili vedno polne dvorane ljudi, so družbi gmotno jako mnogo pripomogli. Sedaj imajo naša mesta nebroj društev, katerih vsako prireja po eno in še več veselic v letu; tudi po trgih in po vseh večjih slovenskih krajih imajo že po par društev, a ta obilna društva ne rastejo in se ne razcvitajo, ampak le nekako vegetujejo. Naj bi delali vsi na korist družbe sv. Cirila in Metoda vsaj tako dolgo, da se ta postavi krepko na noge, da si zagotovimo slovensko deco na slovenskih tleh!

Besede in koncerti naj se prirejajo zopet le v prid naši potrebni šolski družbi, nje naj se narodnjaki in narodnjakinje spominjajo zopet kakor pred leti ob vsaki priliki, da jo rešimo, da jo postavimo zopet na noge.

Menim, da jubilejnih fondov se je ustanovilo že več nego dovolj, ako hoče pa še kdo proslaviti cesarjev jubilej, naj daruje Ciril-Methodovi družbi svoj dar. Ta ga je najbolj potrebna; kajti ako si ne pomagamo sami, ne pomaga nam nihče oteti iz sovražnikovega žrela našo deco in najsi darujejo Slovenci za jubilejno slavnost še toliko tisočev!

Da, da Slovenci najbolj lojalni avstrijski narod, Slovenci, ki so prelili toliko krvi, ko je bilo treba braniti očetnjavo, Slovenci, ki so tudi sedaj vzkipele, ker so preudani vladarski hiši in ki bodo zato hirali po temnicah, Slovenci pač lahko vzdihujejo: Bog visoko, a car daljoko!

Sami, sami nase naj bi mislili Slovenci malo bolj, ne sebično vsak zase, ampak vsak za ves narod, svoj narod slovenski!

Slovenke in Slovenci! Podpirajte torej družbo sv. Cirila in Metoda, ker s tem koristite svojemu narodu največ!

Za Prešernov spomenik so darovali uredništvu »Slovenke«. Milka 5 gld., gospa dr. Slavikova 2 gld., gospod Ponikvar 3 gld., gospod Negode 1 gld.

Naj bi imele darovalke in darovatelji mnogo posnemovalcev!

Glede ženske duševne zmožnosti navaja Rebière v svojej knjigi: »Les femmes dans le science« šeststo odličnih ženâ, ki so se odlikovale po visokej izobrazbi in nadarjenosti. Mej temi jih je še-

stina, ki so se bavile sè zvezdoznanstvom, pač najtežjo stroko, koja je pristopna le najgenijalnejšim možkim glavam.

Najiminitnejša je Ipizija, nesrečna žrtev verskega fanatizma. Bila je hči matematika in zvezdoznanca Teone-a, katero je umorilo besneče ljudstvo v Aleksandriji leta 415. Ž njo je izumrla slavna Aleksandrijska šola in tradicija znanstva in umetnosti v zapadnem svetu.

Ko so se začeli baviti Evropejci sè zvezdoznanstvom, odlikovale so se tudi tu žene kakor: Sofija Brahe, Liuva Laurisdatter, Marija Cunitz, Elizabeta Koopmann.

Od ranesančne dobe pa do današnjih časov so se bavile z astronomijo Marija Müller, Kristina Kirch, Tereza Manfredi, markiza Chatelet, katera je razširjala newtonske teorije, pač pravi prototip svojih sovrstnic, kojim je bil najlepši ideal ljubezenske spletke in skandalozne kronike.

Elizabeta Montanari 1864. je izdelovala najnatančnejše daljnoglede in lečo, koja je poslala v Pariz, so spoznali najpopolnejšim delom. V osemnajstem stoletji se odlikuje posebno madame Lepaute, o kateri se govori, da je bila najboljša zvezdoznanica koncem istega stoletja; odlikovale so se tudi Marija Harley, baronica von Matt, miss Short, Katarina Somerville. V našem stoletji je Marija Fallows, katera sodeluje se svojim soprogom na oservatorju Kap Dobre Nade. Gospa Rümker v Hamburgu je iznajditeljica neke zvezde repatice.

V Kordobi, republiki Argentinski je nastavljena v uradu za zvezdoznanstvo Ceraski, soproga direktorja oservatorija v Moskvi.

Miss Dorothea Klumpke je nedvomno najnadarjenejša zvezdoznanica. Diplomirana v Parizu 1893. radi izdelovanja fotografskih plošč, s katerih se posnema ozvezdje. Pri tem naporjem in natančnem delu pomaga jej pet družih zvezdoznanek. Enako delo vodi gospa Mina Paton na oservatorji Harvard Massachussetto.

Navedenih je tukaj le nekaj vzgledov najtežavnejše stroke, da vidimo, kako se odlikuje ženska tudi v tej. Imamo še na tisoče družih primerov in dokazov, da ni ženska nič manj sposobna in nadarjena nego možki. Pravi izvenredni talenti pa so redki tudi pri možkih. Pokaže se kateri le zdaj pa zdaj v silno dolgih presledkih. Vsi drugi pa so navadni vsakdanjski, katere doseči ali celo prekositi je možno tudi ženski.

Privedila M. A.

Britje se je vpeljalo na Grškem šele za Aleksandra Velicega. Kakor vsako novo modo, poskusili se tudi to najprej tisti smešni izrodki moškega spola, ki se nazivaje dandanes gigerli. Diogen je srečal

nekega dne moža z gladkoj bradoj ter ga vprašal, ako hoče s tem, da se brije, očitati naravi, da ga je naredila namesto za žensko za moškega.

Prekop od baltiškega do črnega morja. Ruski strokovnjaki se bavijo s vprašanjem, kako bi se skrajšal pot ladijam okoli cele Evrope s tem, da se naredi prekop od baltiškega do črnega morja. Prekop bi bil dolg 1600 km, in bi bil izgotovljen l. 1901. ter bi se otvoril zajedno s sibirskoj železnicoj. Globok bi bil 8·5 m., širok spodaj 35, zgoraj pa 65 m. Ladije bi plovile z brzinoj 11 km. v jedni uri ter bi potrebovale na tak način od Rige do črnega morja 6 dni. Troški za to ogromno podjetje znašali bi 250,000.000 goldinarjev.

Žurnalistika v Carigradu. V glavnem mestu otomanske carevine izhajajo listi na 12 jezikih: na turskem, arabskem, grškem, perzijskem, armenskem, hebrejskem (španjolsko narečje), bulgarskem, srbskem, francoskem, angleškem, italijanskem in nemškem jeziku. Razven turskih in arabskih, je naklada ostalih listkov jako mala. Za domače liste (turske in arabske) imajo dva urada za cenzuro.

Kako je mislil Ivan Nestroy. Izmed drugih navajam naslednje:

»O vsakem človeku sem slabega mnenja, celo o sebi, in varal sem se redkokedaj«.

»Revščina je brezdvomno največje zlo. In najsi bi mi kdo ponujal 10 milijonov, da bi bil zanje ubog, odklonil bi jih«.

»To smatram za največjo neumnost in krivico, da bogatini gosté bogatine . . . Da bi povabljali reveže, ne trpel bi nihče pomanjkanja«.

Slabo razmerje. Vračevši se s Holandske, je obiskal car Peter Veliki tudi grofa Valdeškega, kateri ga je povabil na obed. Razkošno je postregel svojemu gostu, da se je miza šibila pod prevelikoj težoj. Po obedu je razkazal grof carju svoj grad in ga vprašal končno, kako mu ugaja stavba.

Peter Veliki je dejal: »Imenitno! Lega je prijetna, stavba izvrstna, vse je v lepem razmerju, le jedna napaka me bode«.

»Ali smem prositi«, je rekel grof, »da bi me opozorili na isto?« Car, kateremu so bili znani pičli dohodki grofovi, je odgovoril suhoparno: »Kuhinja je za Vas prevelika«.

Doma.

Kako se čistijo slamniki? Beli slamniki, ki so vsled solnčnih žarkov in vsled vlage izgubili svoj blesk in postati nelepi, se očistijo tako-le: Najprej se mora prah odstraniti z navadno suho krtačo, potem se s krtačo za zobe, namakano v limoninem soku, drgne slamo prav pridno ter se potem postavi slamniki v omaro, da se v temi posuši. Čez nekaj minut se drgne slama prav močno s flanelasto krpo in jako finim žveplenim prahom. Ako bi bil na slami kje kak masten madež, odpravi se pred drgnenjem z benzinom.

Priprava za krpanje. Krpanje in vpletanje je zelo zamudno in dolgočasno, a zelo potrebno in koristno v vsakem gospodinjstvu. Kdor si hoče lepo zakrpati, takorekoč vtakati ali pa vplesti v obleko, nogovico ali perilo, naj si naroči iz Dunaja pri G. Schubert-tu Margarethenstrasse 25, »Darning Weaver« aparat. Dobi se ga od dotičnega trgovca, ako se mu predplača 2'25 gld.

Kako je ravnati z zimskoj endivijoj. Gospodinje čestokrat tožijo, da jim segnije pred časom endivija. V mnogih slučajih je kriva vrsta, kajti vsaka ne služi jednako dobro, zaradi tega je pa prvo pravilo, da poskuša vrtnarstvo več vrst in katera se najbolje obnese, tista se potem izvoli za domačo rabo. Zimska endivija, ki rase na vlažni, sveži, precej pognojeni zemlji in ki se je povrhu rano nasadila, gnije navadno pri srcu. Ako se hrani v zaduhli, temni in vlažni kleti, mora seveda tudi segniti. Ker se rabi endivija navadno po zimi, se ne sme sejati prerano, recimo začetkom julija, boljše pa začetkom avgusta. Kar se tiče okusa, so skoraj vse vrste jednake. Jako dobro se ohrani endivija do nove salate na ta način: jeseni se presadi v prazne zaboje na gnojne gredice tako, da se sadika ne dotika sadike. Korenin se mora držati toliko zemlje, kolikor je možno. Potem se zalivajo, a jako previdno, pokrijejo s šipami in ostanejo nekaj dni zaprte. Pozneje se začno zračiti in končno se celo razkrije zaboj.

Proti slani se mora ves zaboj dobro pokriti in obsipati z listjem. Endivija se ne sme vezati, predno ni njeno srce docela razvito. To delo niti ni zakasnjeno, ako se vrši šele po zimi v kleti.

Nova iznajdba. Sloviti danski zoolog, Avgust Fjelstrup je iznašel za konserviranje mesa novo metodo, katera se je 3 mesece praktično izvajala in poskušala v akcijski klavnici Odensejski z najpovoljnějšími uspehi.

Kakor vsaka iznajdba, ki je res kaj vredna za življenje, je i ta preprosta in lahko izvedljiva. Temeljuje pa na izkušnji, da je najhujši sovražnik svežega mesa — kri. Čim prej se torej ta izloči iz mesa, tem dalje ostane sveže, kar je dosegel Fjelstrup na ta način: žival, katera je pripravljena, da se zakolje, se najprej omoti brez muke s tem, da se vstrelji v čelo z revolverjem, nabasanim z nalašč zato napravljenimi patroni, da ostane glava cela. Kakor hitro omahne žival na tla, prereže ji mesar en srčni prekat, iz kojega bruha kri. V tem hipu, ko je ta odtekla, nažene se skoz drugi prekat z vso močjo skoz brizglo v žile solnica, ki mora biti tem gosteja, čim močnejša je zaklana žival.

Ves proces traja le nekaj minut in vendar je žival tako korenito preparirana, da se lahko razkosano meso eksportira brez strahu, da bi se pokvarilo.

Bonbončki doma. Vzame se $\frac{1}{2}$ kgr. nasekanega sladkorja in se ga hitro polije z vodoj, katera se pa mora ravno tako hitro izcediti s sladkorja. Na to se mora kuhati, med kuhanjem pa očistiti pen in druge nesnage z goboj ali s kašnoj drugoj krpoj. V tem času se pa mora kuhati vedno naprej. Končno se pridene soka od pol citrone in vse to kuhati še naprej, naposled pa še par kapljic jagodovega ali drugega poljubnega hlipa (eter). Vse to se vlije na z oljem namazano ploščo in ko se je že sladkor precej ohladil, razdeli se z dolgim možem na poljubne figure, a samo toliko, da se zaznamujejo obrisi, po katerih se razlomi v bombomčke, kadar je sladkor vsled ohlajenja otrdel. Taki bonboni dolgo ostanejo sveži na suhem v zatvorjenih posodah.

Listnica nredništva. Viktorjev. Vaš spis »Taki so ti moški« ni nikakor za javnost. Tehnika v povesti je še prav slaba. Učite se iz življenja in čitajte mnogo! — Vprašujete me, je li boljše rabiti »razglednica« ali »oglednica«. Rabi se lahko oboje; oglednica, ker si dotično osebo ali pokrajino ogledamo; razglednica pa, ker imamo razgled na dotični kraj. Sicer pa je treba, da vprašate naše slovničarje, če hočete vedeti bolj natanjko.

D. Strugar. V prihodnji številki Vam v listnici odgovorim obširneje; sedaj sem s prostorom na tesnem.

Oskar. Vaša črtica »V snegu« ima prenavaden motiv, ali ko bi vsaj bil drugače obdelan, a tako je stvar preneznatna.

E. Mladé. Tako nekaj bi Vam morala odgovoriti kakor Oskarju, ker je Vaša sličica njegovej podobna. . . . Samo, da je v Vašej notranji boj nesrečne matere bolje narisan. Morda vporabim.

